

נאום ראש הממשלה ושר הבטחון בוועידת מפא"י

16.2.1965

חברים,

התכנסנו לוועידה זו לפני שאנו באים לבקש את אסון הציבור במפלגתנו שתוסיף ותנהל את עניני העם, המדינה וההסתדרות עד לסוף העשור. דברי הערב, הסוקוטיים לנושא "המפלגה במדינה", חייבים איפוא לכלול לפחות ראשית תשובה על השאלה במה אנו באים, לסם מה אנו תובעים אסון, מה נעשה אם נזכה בו.

(מקורות העליה)

בעזרת העליה שתמסך ותקלט, אנו נהיה כאן, בסוף העשור, אוכלוסייה של שלושה מיליונים בערך, כשהיא מפורזת - כך אני מקוה - באופן סביר יותר ברחבי הארץ וסאכלסת את שממותיה. עליה כזו תדלה כמעט את כל גלויות המצוקה הפתוחות לעליה; עלינו בני עם חכם ונבון לראות איפוא את הנולד ולעשות הכל כדי להכפיר את הקרקע לעליה מארצות הררוחה. אנו מצפים כי בזכה ליום שבו יוכלו גם הסובי אחים מברית המועצות להכתפח בנחלת אבותיהם ולהשנות שכם לבנין עתיד האומה. מקווים אנו כי המשטר הסובייטי והציבור בברית-המועצות יכירו בצידקת המאוריים התיסטוריים של העם היהודי ובצידקת המאוריים האנושיים והאלסנסטריים, לאחד מהפחות טנקרנו וחוסנו בסחף הסלחנות והטואה.

(האינה ססביב)

אולם תחילה אנסה לבחון את הצד המדיני והבטחוני בתחזית פפולחנו בארבע עד חמט השנים הבאות, טכן הבטחון ותביעותיו הם תנאי קודם לכל סאר מעשינו.

1870

...

...

...

...

כל ימי המדינה וגם לעתיד הקרוב, עמדנו ונעמוד מול איבה בלתי
סחפתית של כל המדינות הגובלות איתנו. החידוש המאפיין את האיבה
הזאת בימים האלה - וזהו הגורם המכריע שעליו אנו חייבים תשובה
בטבים הבאות - הוא המעבר אצל הערבים לתכנון לסווח ארוך, לבניית
כוח להכרעה לזמן רחוק יחסית.

בסלופה מסתים מנהלות בגדנו מדינות ערב את המאבק: בניית כוח
צבאי, מערכה בינלאומית לפגוע ביוקרנותו ובטעמו, וחוכמים לחבל
בפיתוח-מדינה-ישראל באמצעים כגון חרם, גזל המים, וכיו"ב.

מלבד זאת עלינו לשים לב להתפתחות האידיאולוגית בקרב הסחנה
הערבי, לתופעות כפולות מסמעות, אני מתכוון למשל לזיהוי ישראל עם
הקולוניאליזם. מצד אחד זהו נמשק העמולתי המכוון למעט את השפעתנו
בקרב מדינות סתפתחות ולתאט בוסח דיבור עם ברית-הסועעות ועם סין.
מצד שני מספיע זיהוי זה על הערבים עצמם ומספק להם רקע אידיאולוגי
והצדקה פנימית במאבק מדיני שאין כמותו בתולדות הסיכסוכים
הבינלאומיים בעולם: מאבק מסתרתו הסמדת היריב. מקורות אחרים
לצידוק זה מבקשים לעצמם הערבים בניגוד אבק ההיסטוריה מעל חיבורים
אנטיסמיים טובים שנחכחו מזמן במקומות אחרים, מסיפור הפרוטוקולים
של זקני ציון.

יוצא איפוא, כי דור ערבי צעמר סתחנך על שנאה לישראל
כקולוניאליסט וכמגלט דמותו הסטבית של היהודי, כמוצג לפניו במראה
העקומה של האנטיסמיות. כאשר יחדלו סליטי ערב להציג לפני עמיתם
מטימה סוחסית של הכרעה צבאית כאו ומייד, יכולה הסנאה לחלחל ולפעפע
זמן רב בלי שתבוא המציאות המדינית ותנחיל לה מיניה וביה אכזבה על
פניה.

הדיבור הסתון לעיתים שמקורו בהשלמה עם נחית ההכרעה בזמן,
מכסה לאמיתו של דבר על סטרוח קיצוניות ביותר. אין הוא ביטוי לבכונות

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Second block of faint, illegible text, appearing as a separate paragraph.

Third block of faint, illegible text, continuing the document's content.

Fourth block of faint, illegible text, showing further progression of the document.

Fifth block of faint, illegible text, likely a concluding or transitional section.

Sixth block of faint, illegible text at the bottom of the page, possibly a footer or signature area.

לשלום. הכיסוי האידיאולוגי של האיבה הערבית לישראל דוחה את התקווה,
כי הבכורות לשלום תהיה למניע מדיני אקטואלי בקרב הערבים.

אין זאת אומרת, כמובן, כי לעולם אפסה כל תקוה. בלי
להקל ראש באיבה המתבצרת ובהצלחות מדיניות של נוטאיה, חובה עלינו
שלא לסכוח גם את הצד האחר של התמונה: כשלונות של נאצר בסוריה,
בתימן ובחזית הכלכלית.

בתימן שיקע נאצר רבבות מחייליו ואמצעים אדירים, בלי שהיה לו
הכרח להביא לידי ההכרעה הרצויה לו. הוא הרבה איבה, טחלוקת ומפיכת
דמים בקרב אחיו ללסון ולדת ובוודאי זרע זרע פורענות העתיד להבטיל
ברבות הימים, מלבד המעמסה הכבדה הרובצת על מקורותיו בהווה.

בטח הכלכלי, מתוך נטיה למדיניות של חימום ושל תוקפנות ולסבצני
ראוה, הביא נאצר את ארצו אט לא לפשיטת רגל הרי על כל פנים למצב
כלכלי קאטאסטרופאלי, לתלות במקורות הסיוע, הנותנים למצרים טחת
חסד כבר כיום: באומה של שלוש־מיליון - אחת מכל שתי פיתות שאוכל
הפלה המצרי מקורה בסתבות חוץ.

התפתחויות כאלה, סימני אי יציבות בארצות ערביות טונות,
התקווה להתעוררות של אינסטליגנציה ערבית מפוכחת בארצות ערב ומחוצה
להן - כל אלה עשויים אולי להבטיל תסורה ברבות הימים.

יקום דור סיבין, כי לזם סוציאליזם דרושים סוציאליסטים, ולא
רודנים שאפתנים ומרעיבי עמם, המשתמשים בתווית הסוציאליסטית,
מתוצרת חוץ, לצור בה על-פי בקבוק הרעל הסוביבסטי מתוצרת ביה.

למה מחייב אותנו מצב עניינים זה בפעולתנו הבטחונית והמדינית
בעתיד הקרוב?

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

100 EAST EAST

CHICAGO, ILLINOIS

1950

100 EAST EAST

CHICAGO, ILLINOIS

1950

(הגנה - הדיפה - הרחקה)

צה"ל חייב להיות מצוייד ומוכשר לספל כראוי בכל התנכלות בגבול. התוקפנים בצבא הסורי למדו לא סכבר את פיטרה של כוננות זו על גופם. אין איש צריך לחיות באטליה, כי תוקפנות "מעודנת" יותר כביכול, בצורה של הפיית מקורות המים, למשל, לא תיחקל בתגובה סתאימה. היזהרנו בפנין זה את הטכנים בלשון ברורה.

עודנו מקווים, כי לבנון תחמיל לסמור על מעמדה המיוחד באזור, על תרבותה הדמוקרטית ועל מסעה הליבראלי. אנו מקווים, כי היא תרתע מהיסחפות בלאומנות השלילית, לאומנות של "גם לי גם לך לא יהיה". היסחפות כזאת פירושה לגבי לבנון ויתור על עצמיותה ואוליו - ברנות הימים - גם על עצמאותה.

אנו מקווים, אולם אם נעמוד בפני מעשים שפרוסס גדל מימי ההסקאה החיוניים לנו, לא נוכל להרתע ונגן בכל כוחנו על המדינה ועל סימיה. מעשה כזה, ואף הדיבור עליו, אינם עולים לנו בקלות. בניגוד לממשלות ערביות מסויימות, לא היתה מעולם ממשלה בישראל שגזרה לעצמה עמדה בסחובית מתוך שיקולי פופולאריות, מתוך הצורך להתחרות עם מיטתו בפנים או בחוץ בנאמנות לאומית. אנו אטונים על הגנה על האינטרסים החיוניים של מדינת-ישראל, וכאן לא ייתכנו ויתורים.

בד בבד עם יכולת ההתגוננות וההגנה המיידית, חייב צה"ל להיות בעל כושר כזה שאויב ייאלץ להביא את תגובתו בחטבון ולהמנע מהרפתקה מלכתחילה.

הייתי מאוחר אילו יכולתי להיות בטוח, כי ארבע השנים הבאות יהיו שלוות יחסית כמו ארבע השנים שעברו. בינתיים נראה לי שהעם יתבע למאמצים ולקרננות חומריים גדולים יותר כדי לקיים את כוחו

1850-1852

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

המגן והסרתו של צה"ל. קרבן חומרי בהווה עשוי לחסוך קרבנות רמים בעתיד.

הנסל הבטחוני באדם ובאמצעים, יכבד עלינו, וזאת מפני עוד שיקול אחד: כוחו המגן, ההודף והסרתו של צה"ל חייב לעולם ודי ב ע י ב ו בעוד חמט חבים, סול האויב בכוח כפי שהוא יראה אז.

(מעמדנו הבינלאומי)

אויבינו עושים מאמצים להחליש את מעמדנו הבינלאומי, לפגוע ביוקרחנו בגויים ולהפר חשגי ידידות ועזרה שלנו בקרב המעצמות, אסור להקל ראוי בפעולה זו. אולם לעומתה יכולה ישראל לרמוס לזכותה חשבים, הן בהופעתה באו"ם והן ברכישת ידידות בקרב המעצמות הגדולות, בסדירות אחרות, ובעשרות-עשרות של סדינות מתפתחות באסיה, באפריקה ובאסריקה הלאסינית.

(ארה"ב)

יחסינו עם ארצות הברית התהדקו. זהו המסך לידידות שברקמה במסך הסנים בין העם האמריקני הגדול וביננו, וטבאה לידי ביטוי בעזרה רבה ונדיבה. וברצוני לציין ביחוד, בתחום זה, את תקוותי, כי ההסכמה הנרחבת השוררת בינינו בעניין חיוני וגדול לנו - בעניין המים - תעמוד במבחן. כוונתי הפעם גם לניצול מקורות המים הרגילים ולהעברתם למקום הדרוש, וגם לסיזוף הפעולה בתוכנית להמתקת מי-ים, שבה התשובה על צרכי העיקריים כאשר מקורות המים הרגילים טוב לא יספיקו, אף כי מן הצד הכלכלי מלוחה תשובה זו ספקות ופקפוקים רבים.

כן תעמוד במבחן כוונתה של ארצות-הברית לסייע לדבר השלום באזור, במידה שהדבר בא לידי גילוי בתגובותיה על מירוץ חיפושי הנסק של סדינות ערב הנערכות לפיקוד מטותף כדי לתקוף אותנו. החליטים הקרביים

1870
The first of the year was a very dry one
and the crops were much injured
by the drought. The wheat was
very poor and the corn was
also much injured. The
cattle and sheep were
also much injured by the
drought. The people were
very poor and many
died of starvation.

The second of the year was a
very wet one and the crops
were much injured by the
floods. The wheat was
very poor and the corn was
also much injured. The
cattle and sheep were
also much injured by the
floods. The people were
very poor and many
died of starvation.

The third of the year was a
very dry one and the crops
were much injured by the
drought. The wheat was
very poor and the corn was
also much injured. The
cattle and sheep were
also much injured by the
drought. The people were
very poor and many
died of starvation.

The fourth of the year was a
very wet one and the crops
were much injured by the
floods. The wheat was
very poor and the corn was
also much injured. The
cattle and sheep were
also much injured by the
floods. The people were
very poor and many
died of starvation.

מבקשים לבצל לצורך זה את ההתחרות בין המעצמות הגדולות. וים לנו
ידידים המבקשים להציג את הדברים כך, כאילו מטנה לנו במטחו מה
סקורו של הכדור הפוגע בנו מעבר לגבול. כל הכדורים חווים ובידי
תוקפן אסור לתיתם.

(צרפת)

באשר לצרפת, אני מוסיף להיות בטוח כי לא יחול שינוי ביחסי
הידידות ביננו. בוודאי שלא תימחק ולא תחלש הרגשת האחרות והתווה
סרוחש העם בישראל לצרפת ולעמה על עמידתם לימינו בימים קשים
כבימים רגילים. הרגשתי היא, כי לידידות ההדדית בין שתי המדינות
יש סורסים עמוקים בלב העם הצרפתי.

(בריטניה)

בעוד שבועות אחדים אני מקוה להפגש עם ראש-ממשלת בריטניה,
הרולד ווילסון. אני מקווה, כי ההצהרות הידידותיות שנשמעו מפי
אישי ממשלת הלייבור יצרו רקע לבירור עניינים ואינטרסים מתוך
הבנה. ראוי הוא, לדעתי, כי תישמע מעל בימת וועידה זו ברכה למפלגת
העבודה הבריטית בעלת בריתנו באינטרנאציונאל הסוציאליסטי, בחזרה
אל הגה ההנהגה.

(גרמניה)

אתמול הקדישה הכנסת ישיבה לענין יחסינו עם גרמניה ושם אמרתי
את דברי ונקטתי עמדה בטח הממשלה. הערכתנו לגבי מידת התבשרותה של
גרמניה מעברה בבחנת יום-יום לאור מעמדה בהווה. אין המוסר היהודי
גורס יחס של אבות אכלו בוסר ושינוי הבנים תקחינה. אבל הבנים עצמם
עומדים למבחן, ובמבחן זה אין לנו אלא לראות חולשה מוסרית מחרידה
בכניעתה של ממשלת גרמניה המערבית לסחטנות הערבית. אין ממשלת ישראל
יכולה לקבל איזה הסבר שהוא לכניעה לסחטנות כזאת אם בשטח החרט, אם

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Second block of faint, illegible text, appearing as a separate paragraph.

Third block of faint, illegible text, continuing the document's content.

Fourth block of faint, illegible text, located in the lower half of the page.

בשם המעמד המדיני ואם בשם העזרה לצרכיה הבטחוניים והכלכליים של ישראל. הדיבור על איזורי מתיחות, טיפ ביחס אליהם כללים מיוחדים, אינו דבר היכול לחול על ישראל. כאן אין "אזור מתיחות". כאן יש ישראל טוהרת שלום ומדינות המתנכלות לה מיום שקמה בשמם העמים. יש הצדקה לא לעזור לתוקפן, אסור לעזור לו, לא בנסק ולא במדענים. אין שום צידוק שלא לעזור לנתקף הסיועד, בשם איזה מונח סתמי הכורך את שניהם יחד במילים "איזורי מתיחות". זהו מבחן מוסרי וגרמניה חייבת להיות רגישה לו.

לדעתנו בשתבשו הדרכים לאחד מחני הגושים הגדולים שבעולם, ואין הוא כתובת אקסואלית לעזרה בצר לנו. אולם לא נוכל לשחרר את העולם המערבי, את ארצות-הברית, את מערב אירופה, מן הדאגה לכך שנעמוד מצויידיים כראוי מול תוקפן. על אחת כמה וכמה חייב לשחרר מחובה זו את גרמניה, שגם ראשיה מרגישים ומבינים את דבר הנמל המוסרי הרובץ על היחסים שבין שני עמינו.

(הגוש המזרחי)

וממערב - למזרח. המטמלה עושה מאמצים לקדם ולשפר את הדו-סיה ביננו לבין ברית-המועצות, וביננו לבין הגוש המזרחי בכלל. מה שהושג בשם זה הוא מועט, אבל לא באבד את התקווה ולא נחדל מן המאמץ.

כיום קיימים בינינו לבין הגוש המזרחי, לפי ביטוי של אחד מנציגיו המכובדים ביותר, "יחסים קורקטיים" וקטרי מסחר תקינים. היו מארצות הגוש הזה שאיפסרו עליה ואיתנו התקווה כי שאר ארצות הגוש הזה יכירו אף הן בכורח ההיסטורי שלה. אנו נעודד ונטפח את חילופי הידע ושיתוף הפעולה המדעי עם ארצות אלה, ובפרט עם ברית-המועצות.

כאן המקום לציין את האכזבה שאנו מרגישים ביחסה של סין למדינת ישראל. אנו מכירים בחסיבותה הגדולה והגדולה של סין באסיה ובעולם כולו. לצערנו לא מצאנו עד כה בכונות בפקין לקשירת יחסים הודיים.

אנו תומכים כמובן תמיכה מלאה בעיקרון שבדיה-המועצות מציגה לפני משפחת העמים - התנזרות מוחלטת משימוש בכוח לשם שינוי גבולותיהן הקיימים של מדינות ריבוניות. גם מהופעות טובייסיות פומביות וגם מסיחות הובהר לנו, כי הכלל הזה חל על ישראל.

(העולט המתעורר)

פרק מכובד וחשוב ביחסי החוץ שלנו נועד ליחסינו עם המדינות המתפתחות, באפריקה, באסיה ובאמריקה הלאסטינית. במסגרת פעולתנו בעזרה לפיתוח הארצות הללו הכטרנו עד כה כ-4000 איש ושילחנו מאות שליחים לארצות הללו. בכל הצניעות המתחייבת לגבי תרומתה של מדינה קטנה כשלנו לקידום של העולט המתעורר, יכולים אנו לומר כי הצלחנו למלא תפקיד לא מבוטל ורכטרנו לנו בכסי ידידות בני קיימא.

החשב המדיני טביחסינו עם העולט המתעורר הוא אחד הנכסים החשובים ביותר שיש למדינת ישראל בעולט. קיבצנו סביבנו עשרות מדינות ידידותיות המכינות את פנינו האמיתיים ואת שיתוף האינטרסים והמטרות המשותפות להם ולנו. נסיונות התעמולה המצרית להספער על העולט הידידותי הזה אינם צריכים להעיב את התמונה: הנה בפרך לא **לכבר** כנס אפריקני שבו לא הפז נאצר אף להעלות הצעה אנטי-ישראלית. הוא הפלה והעביר הצעה כזאת בוועידת המדינות הבלתי מזדהות בקהיר אבל מצד רוב המדינות שהשתתפו בכנס קיבלנו הבהרות ספיקרון הוא שאין להתייחס ברצינות להצעה שנתקבלת שם.

(החרט)

מאמצי הערבים לפגוע בנו, כולל החרט הכלכלי, נכסלו עד כה בדרך-כלל. הכניעה לחרט לא חשתלט. מלבד הצד המוסרי שבדבר, הרי כוחנו המסקי, רמת חינונו, קשרינו מעבר לגבולות המדינה - כל אלה הם גורמים לא מבוטלים אפילו בחישוב המסקי המהיר של כדאיות הכניעה לחרט. עתה ובטנים הבאות נצטרך לפתח ולחזק את פעולתנו הנגדית לצורת תוקפנות זו ואני בטוח, כי חוסר רצינותה של הסתמנות הכלכלית הערבית יהיה ברור לכל, ממש כשם שתהיה ברורה לכל אפסות סתמנות המדינית של ארצות ערב.

(ס י כ ו ט)

אנו במערכת מתמדת לביצור מעמדנו הבינלאומי ולרכיסת ידידים בעולט. שתי מטמעות לה, את האחת הזכרתי: הפרת עצתן של מדינות ערב להחליט אותנו בטטח זה לקראת האפטרות של התקפה עלינו. מצד שני מוסיפה עצט הידידות עם מדינות ועט מעצמות לכוח ההרתעה שלנו לגבי תוקפנות.

כדי לסכט פרק זה בדברי אומר, כי מתוך גיטתנו היסודית, שהיא גיטה של שלוט, של חתירה לשלוט למען פיתוח המדינה ולמען קיבוץ הגלויות, געמוד בטיטב הכרוננות הבטחונית והבצרון המדיני כדי להגן על השלוט הזה ולהטיגו. כל התקדמות מדינית, כל מאבק מדיני יוצר זכות וכל זכות מהייתה למאבק. במציאות שלנו פרוחו של דבר עירנות בלתי פוסקת, אי הרפיית המתח, שקידה מתמדת על סיכול מזימות אויבים ועל הרחבת המעגל של ידידות עם עמים ועט טמטלות.

אט נבקט לסכט את קווי מדיניותינו נאמר כי ביסודה טונחית כורח חידונו אומתנו בסולדתה, ההגנה עליה והטאיפה לשלוט. אלה באים

לשרת ולהבטיח את העליה, את הפיתוח, וגם את יכולתנו להושיט יד עוזרת לעמים חדשים. שיקולינו בהוריות מדיניות בעולם מודרכים אף הם על-ידי הרצון שהאומות החדשות והמתפתחות ימצאו את מקומן במספחת העמים ויגיפו לטפח מתוך שלום. לבנו דואב כל אימת שאנו רואים כיצד מוצאים את עצמם עמים חדשים שקופים ומסובכים בריב מדינות עוד במרם יבצרו את קיומם, בעתה כל שביכולתנו כדי לעזור להם להתגבר על חבלי תקומתן ולעלות על דרך המלך.

אשר לבו זקוקים אנו לבטחון ולשלום למען מסיבותינו העיקריות - בנין העם ובנין הארץ.

בעבור איפור עכשיו לסקירת הבעיות והיעדים שאנו עומדים לפניהם במסחים אלה.

(התאזרות כלכלית - למען העתיד)

עלי לפתוח בציון מספר אחד המהלך אימים: הפער של יותר מחצי מליארד דולר במאזן המסחרי חלבו. אולם לעומת זאת: הפיתוח במשך, הוצאות הפרט גדלות, בערכו הממשי, בחנים האחרונות ב-6% לשנה, הסרוחים מסתפרים והולכים בקיצור חיי רווחה, המתדווחים והולכים מסנה לקנה.

אין אנו יכולים להניח לדברים להתגלגל מאליהם ולפרוק מעלינו עול סאמצים להכוונת חיי המסך והכלכלה, אבל צריך להבהיר היסב: הדאגה איננה נובעת מן המצב הקיים אלא מאחריותנו, כתנועה וכמדינה, למה טיקיה בשנות השבעים והשמונים, לגורלם הכלכלי של בנינו ושל בכדינו.

הדברים מעונים קצת הסבר. עצם הפער במאזן המסחרי הוא עובדה קיימת. הפער הוא גדול, גם אם נוציא מכלל חשבון כמה גורמים צודיים

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Second block of faint, illegible text, appearing as several lines of a paragraph.

Third block of faint, illegible text, continuing the narrative or list.

Fourth block of faint, illegible text, located in the lower half of the page.

Fifth block of faint, illegible text, possibly a concluding sentence or signature area.

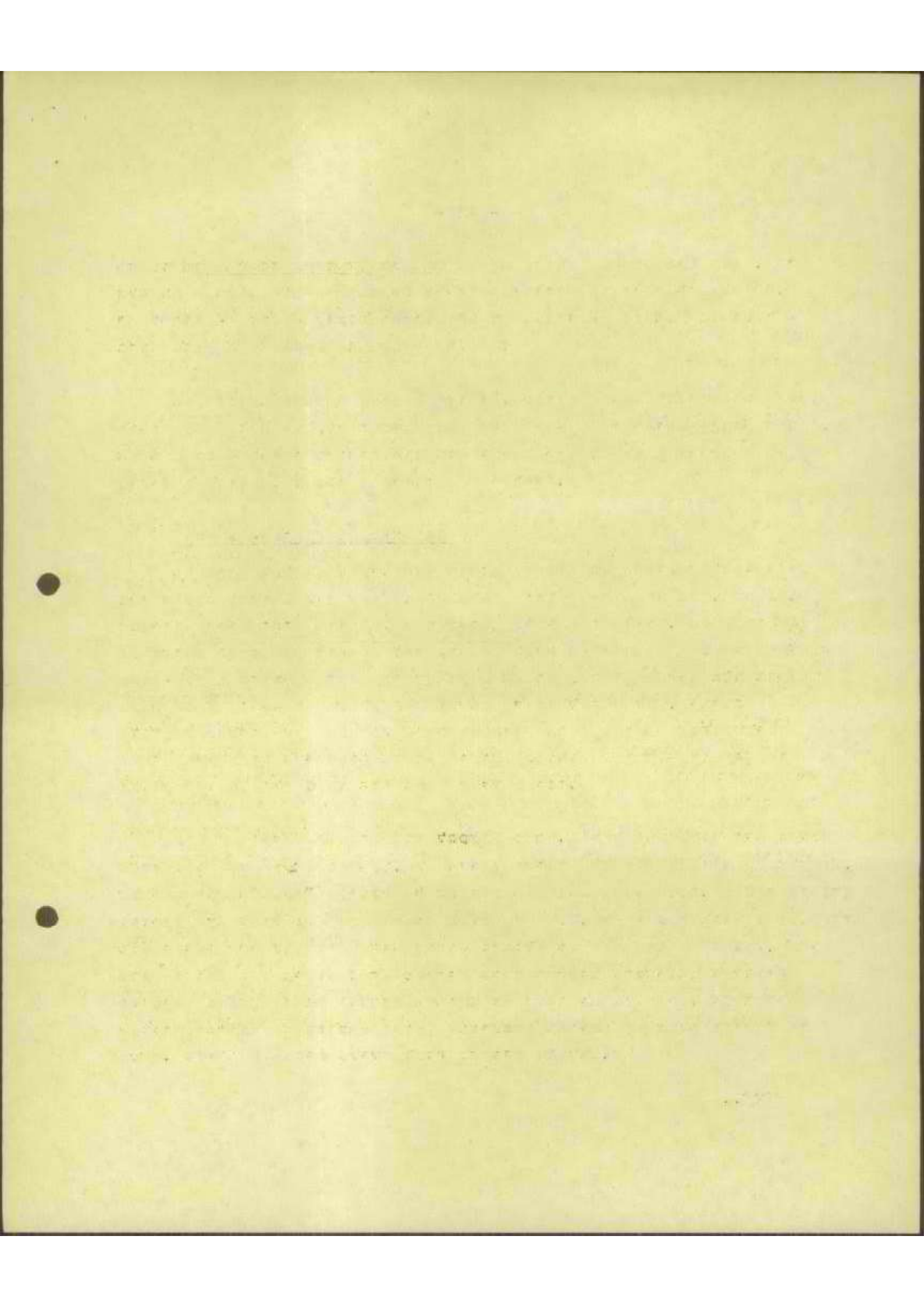
שהעלו אותו הקנה במיוחד, וגם אם בתעלם מדעתם של כלכלנים רבים, כי חלק מן הגרעון הסחרי המתכסה על-ידי פיצויים אישיים וכיוצא בהם, יש לראות - בעצם - כיוצא סמוי, וגם זה מקמין את הפער. אבל בכלל - כיצד נוצר הפער ובמה הוא מתכסה למעשה?

הפער נוצר כתוצאה מפיתוח פזורז ומקליטת עליה המוכנית שיש עימה, בדרך הטבע, התקפות קליטה מיוחדות כגון סיכון, מירותים, סידור ראשון. הפער מתכסה על-ידי מקורות הון שלא יעמדו לנו לעולמים בהיקפם כגון: מגביות, תרומות, מענקים, פיצויים וטילומים.

(ההיטג - פיתוח ותעלאת האדם)

אם אני חואל את עצמי, האם היטבנו לעשות כל הטבים הללו - אטיב בלי היסוס בחיוב. אין זאת אומרת שלא עשינו מביאות פה ושם. כל זמן שתהייה עטייה יהיו מביאות. אבל באופן כללי צריך לומר, שהטכלנו לנצל את זריסת ההון לסם פיתוח, לסם קליטה, לביסוס מירותים רחבי היקף שחלק מהם - כגון חיבורך - דינט כדיון השקעת ההווה בעתיד, בחיבת אלו דברים טאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא. יצירת עם עובד על ערכיו, תוך העסקה מלאה ובסחרן חברתי מקיף - זוהי מטימה בלתי רגילה תוך כדי מעשה רב של פיתוח. בנהג טבעולם - או זה, או זה. ההיטג המטולב שלנו הוא כמעט יחיד בסיבו.

מצב הפנינים הנוכחי עטוי להקסך, בערך, עד לסוף העשור הזה ולולא אחריותנו למה שיעגה אחר-כך, לא היינו צריכים לעשות שוט דבר כנגד הטבע, כנגד מחלכם ה"טבעי" כביכול של הכוחות הפועלים במשק שלנו. הבעיה העומדת בפנינו היא לנצל את "טבע הטבים הטובות" שלנו, בעצם קצת פחות משבע, כדי שלא יבואו אחר-כך טבע הפרות הרזוח ויאכלו את טבע הפרות השפנות, כדי שלא נעמוד אז לפני זעזועים מטקיים בכלכלת הבית והמדינה, זעזועים שהנסיון מלמד, כי הם גוררים אחריהם גט זעזועים חברתיים. התרגלנו לעלייה מהירה מאד בהוצאת הפרט, ובהוצאות המדינה המסרתות בעיקרן את הפרט. עצירה פתאומית עלולה לבוא כזעזוע לכולנו.

(ביצול "שבע השנים הטובות")

המסק שלנו מסובך ומפותח הרבה יותר מכפי שהיה משקו של פרעה בזמנו, ולכן גם העצות שלנו מטובכות יותר מכפי שהיו עצותיו של יוסף המטביר. אבל העיקרון הוא אותו עצמו: לנצל את השנים הטובות, כדי שלא יבואו עלינו שנות רעה. אצל יוסף היתה התשובה לצבור בר. אצלנו התשובה העיקרית היא חיסון המסק ופיתוחו, לצבור כוח ורזרווה, בהון ובהשקעות בריאות, בכלים סכניים ואבזטיים. מה שבחסר מן הצריכה הטוטפת, כפי שחיסר יוסף מן הצריכה הטוטפת במצרים, לא צריך לשים באסמים אלא להשקיע בענפי יצוא ובפיתוח, כדי שיוכל המסק בכוח עצמו לעמוד בלחץ של הפסקת זרימתו של כספי הפיצויים ושל תשלומים חד-צדדיים, מסינים אחרים. או אז יוכל מסק המדינה לממן את המטך פיתוח מכוח ייצורו שלו, לממן את המטך היבוא בכוח היצוא.

(גידול התפוקה - ריסון גידול הצריכה)

כדי לעשות את הדברים האלה צריך גידול התוצר הלאומי שלנו להמטך כמו עד עכשיו. כבר פתה זכינר לקצב גידול שהוא מן הגדולים ביותר בעולם - יותר מ-10% בשנה. בוודאי שלא נוכל לוותר על סיפוק צורכי הבטחון, שכן בלעדי זאת אין טעם לכל שאר מעשינו. לא נוותר גם על התמסוקה היצרנית המלאה במסק, על הרחבת החיבוק ועל שמירת רמה באותה של שירותים סוציאליים. אבל אם חפצי חיים אנו, אם צריך גידול התוצר הלאומי להספיק לנו כדי לטבוע ולהותיר, כדי לצרוך ולחסוך ולהשקיע, צריכים אנו להאיט את קצב גידולה של צריכת הפרט ושל ההוצאה הציבורית.

בחרתי בניסוח זה בהכרה מלאה: לא להקפוא את גידול הצריכה, לא להוריד חלילה את הרמה, אלא רק להאיט את הגידול הקיים מסנה לשנה. בשנים האחרונות גדלה צריכת הפרט ביותר מ-6% לנפס לטנה, על אף כל אזהרותינו, כאילו התרגלנו לראות בהן צעקות פווא: "זאב-זאב", ולהאמין שהזאב לא יבוא לעולט. ולא היא: הזאב משחר לטרף. עלינו לקבוע לנו

כיעד, שקצב הגידול בארבע-חמס השנים הבאות יהיה בתחום של שלושה אחוזים בלבד. אינני רואה בזאת קרבן חסור כל-כך: כבר עתה הגענו לרמת הכנסה אירופית ממוצעת - כ-900 דולר לבפש בשנה. וכאמור - הגידול יימסך, לא, אין זה קרבן גדול כל-כך. מותר לתנועה הרואה את עצמה אחראית בפני העתיד, בפני הדורות הבאים לתבוע מעצמה ומזולתה, אבל קודה כל מעצמה, מחבריה, ריסון מה במירוץ הצריכה. גם במיסור האישי, וגם במיסור הציבורי, צריכה להטמיע הקריאה להגברת החיסכון, להפניות מקורות להטקעה. כבר עשינו מסהו בענין זה בהגבלות הבנייה הציבורית, אבל זוהי רק דוגמא אחת.

(העתיד תלוי במעשינו)

כדי להמחית לעצמנו את הצרכים, הייתי רוצה להעלות כאן שתי תשובות: האחת בבחינת "והיה אם לא תסמעו" והאחרת בבחינת "והיה כי תסמעו".

"והיה אם לא תסמעו" - אם נבנה לסטיכיה הכללית, למרוץ ה"הב-הב" הפרטי והציבורי להימסך, עלולים אנו להגיע בעוד ארבע-חמס שנים לגרעון מסחרי של $3/4$ מיליארד דולר, ולאכול את כל הרזרבות שיש לנו, הסגיעות עתה לחצי מיליארד בערך. במצב זה תמצא אותנו ההקטנה בזרם יבוא ההון הצפויה לקראת סוף העשור. ויש לנו פחות יסוד מאשר למדינות חדשות אחרות לקוות לכך שיסלאו את מחסורנו בלי גבול.

והתמונה דחויבית - "והיה כי תסמעו" - יעמדו הרזרבות שלנו בעינן לקראת סוף העשור, ואילו הפער במאזן המסחרי יקטן עד לסלום מאות - ארבע מאות מיליון דולר לשנה, אם לא למטה מזה, וזה תלוי בנו. זהו פער שנוכל לעמוד בו, ואם תצדיק התפתחות המסע את החקורות שאנו חולים בה, נוכל לקיים בטמך הזמן רמת חיים אירופית באותה, הגדלה בקצב סביר.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Second block of faint, illegible text in the middle of the page.

Third block of faint, illegible text at the bottom of the page.

(יעדי הפיתוח)

אם הסגים שבוחרו לנו עד לסוף העשור עלינו לבצל איפוא לפיתוח מוגבר של ענפי המסך המבטיחים יצוא, לקליטתה הראויה של עליית רווחה, לאיכלוס רחבי המדינה בצפון ובדרום ולפיזור הולט יותר של אוכלוסייתה תוך כדי מסירה של קצב הגידול של התוצר הלאומי, על פרכי החברה היצרנית ועל רמת הסירותים שהיא מקבלת. המסך כולו יהיה זקוק ליעול ולהגבה מפני סגמות אינפלציוניות תוך הקפדה על מדיניות הכנסות נאותה וצודקת.

(התייחסות וחקלאות)

התבחלותנו בארץ הזאת עמדה בראש ובראשונה בסימן טובנו אל הקרקע, בסימן הקמת חקלאות עברית. ובעניין זה היגענו למידת רוויה מסוימת גם מצד צורכי השוק וגם מצד מקורות המים. המסך התבססותנו והתעצמותנו הכלכלית והדמוגרפית בארץ הזאת ייכון איפוא בראש ובראשונה על התעוה.

אין פרוטו של דבר סיכולים אנו כאילו להתעלם מן הצורך להוסיף ולפתח את החקלאות. פיתוח זה יימשך תוך שימת לב מיוחדת לטיסום היעיל במקורות שלנו, להגדלת היצור המיועד ליצוא ולהגדלת התפוקה לעובד, כדי לצמצם את אי-הסיוויין שבין הכנסות החקלאים להכנסותיהם של עובדים אחרים במסך.

המגבלה החמורה ביותר לגבי פיתוח החקלאות היא, כמובן, צרת המים. על כל פנים עד לסוף העשור הזה אין אנו יכולים להביא בחשבון אלא את מקורות המים הרגילים הקובבוציונאליים בלפ"ז. רק אחר-כך יכנסו למעגל, כפי שאנו מקווים, גם המים המסותקים ומחירים יקבע לא במעט את סוב הטיסום שנוכל לעשות בהם.

עם כל המגבלות הללו תמסך ההתייחסות החדשה ובעיקר בארבעה אזורים, שניים בצפון ושניים בדרום: בגליל, באזור כורזים, בבסור ובשרבה יוקטו

יטובים חנשים מטיפוסים טובים - טובים, קיבוצים, חרות ומרכזים
איזוריים.

(תעסיה)

במסך העמור הזה עלינו להגדיל את חלקה של התעסיה במסך - ולטובה
בהתיישובות החקלאית הקיימת והחדשה.

פיתוח התעסיה הוא גורם עיקרי בתוכניותינו. ופלינו להגיע לקראת
סוף העשור ליצוא כולל של אלף-מט-מאות עד אלף-מב-מאות מיליון דולר
לשנה, כלומר יותר מכפליים מן היצוא העכשווי שלנו, וכמעט כל התוספת
תבוא שתעסייה..

כדי להשיג את היעד שהצבנו לעצמנו, תצטרך התעסיה לקלוט כ-70 אלף
עובדים חדשים מהם קרוב ל-50 אלף אנשי מקצוע וכמה אלפי טכנאים, מהנדסים
ומנהלים.

שני אמצעים עיקריים יש בידינו להגברת הפיתוח התעשייתי: פניה
גדלה והולכת לתעשיות שמקורן בידע מקורי וחדש ומיפוח כושר ההתחרות
של התעסיה לכל ענפיה. אנו מצויים להוסיף ולהעלות פריון ייצור, לשפר
שיטות הניהול והעבודה תוך קליטת הטגי המתפכה התעשייתית השנייה,
מהפכת האבטומאציה, ולאפשר ביידות עובדים הדרושה לתמורה מהפכנית
כזאת. ככל שתתפתח ותחזק התעסיה יתמעטו אמצעי המגן המלאכותיים
הסוככים עליה מפני התחרות.

אם מותר לי להסתכל קצת אל מעבר לאופק, אל שנות השמונים, אומר,
כי דווקא אז מצפים אנו לתמורה הפיקרית בעד השקעות בפיתוח תעשיות
כשרון וידע, ובהתמחות באותם הסטחים שבהם יכולה ישראל להיות חזקה
יחסית.

הדבר מחייב תודעת העשייה מפותחת בקרב העם ובעיקר בקרב הנוער, שייחלץ לעבודה מקצועית וטכנית. יש להחדיר בציבור שלנו את ההכרה, שיש כיום פרך חלוצי בפיתוח העשירות חדשות, הבנויות על טכנולוגיה חדישה, שהדבר הוא גורלי בשבילנו. סמס כסמס שההליכה להתנסות היתה ועודנה גורלית בשבילנו כל השנים.

התיעוש מחייב כסובן פיתוח רב בשירותים - נמלית, כבישים, קוסמוניקציה, שירותים אלה יתנו יד גם לפיתוחו של ענף אחר העומד לפני הכפלת הכנסות עד לסוף העשור - החירות. **תידרס לכך שימת-לב רבה וכוח אדם מאומן.**

(איכלוס מלוא הארץ)

הן בחקלאות, הן בתעשייה והן בתיירות יונחה הפיתוח על-ידי הצורך להתקרב למטרה של איכלוס מלוא הארץ, או - כפי שקוראים לזה - "פיזור האוכלוסייה".

פיזור האוכלוסייה הוא מחייב המציאות גם מבחינה מסקית וגם מבחינה בטחונית. משתי הבחינות גם יחד לא ייתכן שנתרכז כמעט כולנו ברצועה צרה, צפופים ונרחים לפניעה קיבוצית מבחוץ, תוך כדי השארת חבלי ארץ ריקים מאדם. אנו נחתור לפיזור האוכלוסייה ולאיכלוס מלוא הארץ על-ידי העדפה להשקעות באזורי פיתוח וגם על-ידי צימצום האפשרויות באזורים בעלי אוכלוסיית יתר. גם מבחינת רמת השרותים צריך כוח המשיכה של אזורי הפיתוח ואמצעי דחייה מן האזורים הצפופים יוסיפו עד סוף העשור כרבע מיליון יהודים לאזורי הפיתוח, כלומר כמעט את כל תוספת הנטו מעלייה.

(שיכון)

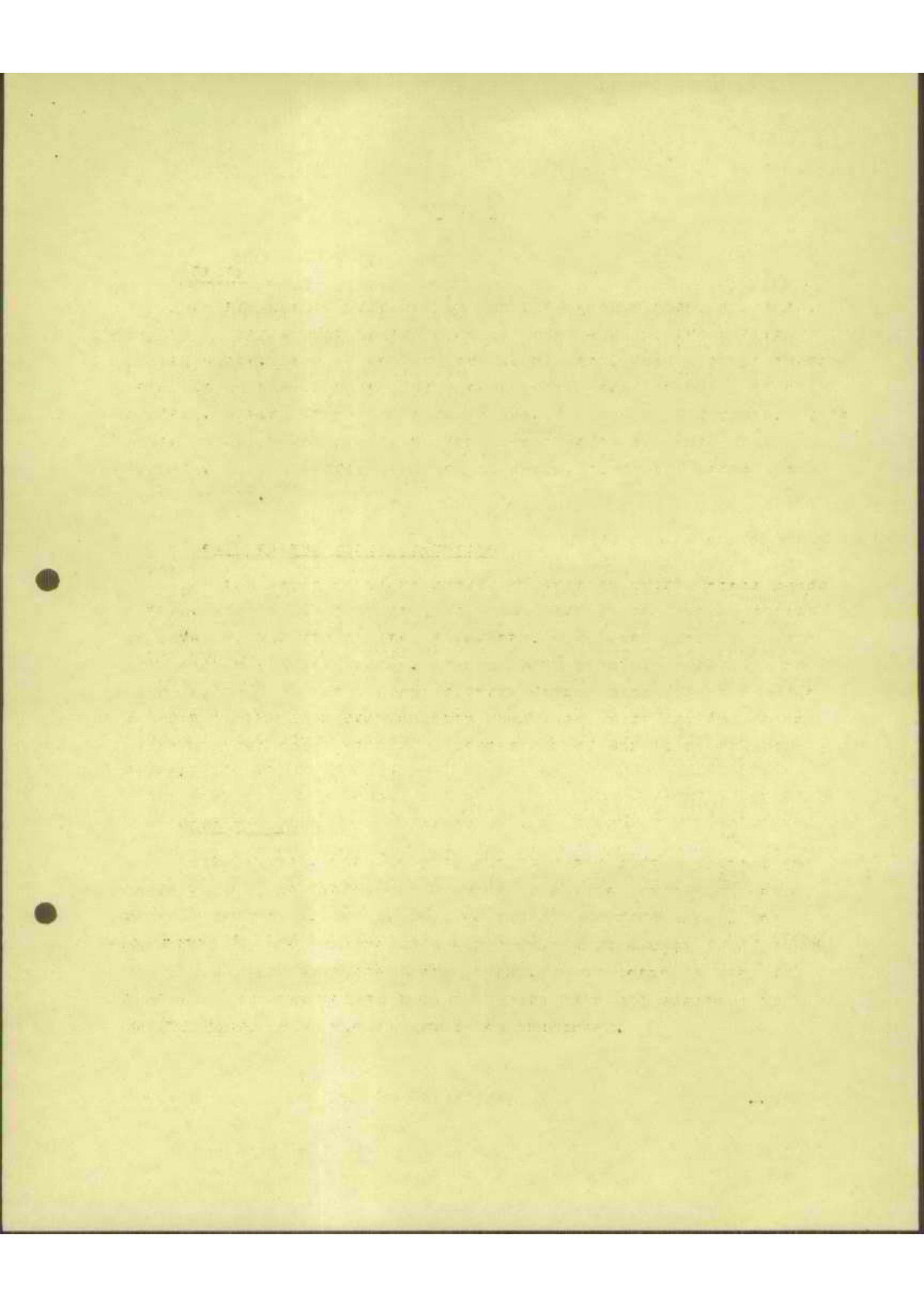
מדיניות השיכון שלנו היא אחד מאמצעי היסוד לפיזור האוכלוסייה. כאן יש להזכיר - מלבד הבנייה הנרחבת לעולים - את הפעולה לפינוי מסכנות העוני. גוסף על היקף הפעולה הנרחב כיום, המסתכם באלפי יחידות דיור, נזגטה הממשלה לחקיקת חוק שייתן לענין תבונה חדשה, גם בדרכים כלכליות. מדינות אדירות ועשירות לא סצאו פתרון סחיר וקל לבעיה. אצלנו סכביד גם הצורך לתת עדיפות ראשונה לשיכון עולים ולמטיסות פיתוח יסודיות. עם זאת קיבלנו על עצמנו את האתגר, ובעסה ככל הידנו טסגת כדי לעמוד בו.

(פיתוח וקידום לערבים ולדרוזים)

אין זאת אומרת כי צורכי האוכלוסייה היהודית בלבד לעינינו בססכת הפיתוח. מעצם טבעט של הדברים, וגם כמאמץ מודע, תהיה הטובה שבפיתוח גם נחלתם של התושבים הערביים והדרוזיים. אנו רוצים בשילובם המלא במסק המדינה ובמבניה החברתי. החברות המלאה בהסתדרות העובדים תשרת סטרה זו, תלמד את הפועל הערבי והדרוזי ליהנות מברכת ההיסג הסקצועי והחברתי ותעודד את התמורה החברתית שהוא זקוק לה כל כך: רפת סחייה התואמת את רפת הכנסותיו הגדלה, סיחרור האיטה, מתן נתיבי התפתחות לנוער.

(קליטת רוחה)

קטרנו, חבריט, קודם את ענין הפיתוח בעיקר בקליטת העלייה. כאן הסקוט להספיק, כי הדגשת הקליטה תעבור במסך הסבים האלה יותר ויותר לקליטת עלית רוחה. ויש ארצות עליה הסוגדרות כארצות סצוקה, סיש בחן רבדים חברתיים יהודיים סלא יבואו לכאן סכוח המצוקה בלבד, סאפסר לסטוך אותם, כמו את יהודי ארצות הרוחה, באתגר חיובי של בנין העם והמדינה, של הפרחת שיסמות הארץ ושל פיתוח ענפי ססק חלוציים, וגם זאת רק בתנאי קליטה לפי רפתם החברתית והתרבותית.

עשויים אנו כאמור לדלות עד לסוף העסור את העליה מארצות המצוקה. לא התחיל אצלינו לפתע פתאום, בין לילה, באחד בינואר 1971, עליה מארצות הרווחה שהדמה בהיקפה המספרי לטיעור העליה הקודם, אם לא נטפח עליה זו בהדרגה במסך הסנים שנותרו לנו עד אז. גם מבחינה זו, מבחינת טיפוח מקורות עליה חדשים, עליה חלוצית ואחרת, חייבים אנו להיערך בעוד מועד לקליטה ורווחה.

(מה פירוש "פנים אל הגולה"?)

עם הריאוריאנטציה של מפעל הקליטה, עלינו להסקיע מעכשיו דאגה ומאמץ בחינוך יהדות הגולה ובטיפוח זיקתה לישראל. זהו הפרוש האמיתי של הסיסמה "פנים אל הגולה" לגבי מדינת ישראל. מכאן הנכונות להושיט יד וכתף לתנועה הייונית לבני ברית ולכל ארגון וגוף יהודי אחר אשר ירצה בעזרתנו הרוחנית, התרבותית והממסית לחינוך הדורות הצעירים שלהם, ותודעה אחדות העם היהודי וזיקתו לישראל, כמרכז האומה וכמולדה ולהחדרת החובה לתרום בנפש ובגוף להאדרת המדינה. בלי שהגולה בארצות הרווחה תוסיף להתקיים כישוה לאומית מלוכדת, אנו מסכנים את המקורות לעליה. אנו נקראים לחריט עמוק, בעיקר בנוער, כדי לחדש את מסורת החלוציות בנוסח המתאים לאתגרים החדשים. במדינה פנימה זרוטה תודעה גולה, - תודעה היוחננו עם אחד. יותר מדי שומעים אנו מפי בני נוער יהודיים הבאים לכאן לביקור על הרגשת זרות כלפיהם מצד בני נוער שלנו. והרי ביקורי נוער במסגרות שונות יש להם השפעה מכרעה על החלטתם לעלות בסופו של דבר או לא לעלות. יותר מזה - הרי הם מפיצים את דברם הטוב או הרע על המדינה בקרב העם כולו.

(מיזוג גלויות)

ומקליטה עליה - ליזוגה. היה לא מכבר דיון מפורט על כך בכנסת, ולא ארחיב עתה את הדיבור כעניין זה.

1870
The first of the year was a very dry one, and the crops were much injured. The weather was very hot, and the ground was very hard. The crops were much injured, and the yield was very small. The weather was very hot, and the ground was very hard. The crops were much injured, and the yield was very small.

The second of the year was a very wet one, and the crops were much injured. The weather was very cold, and the ground was very soft. The crops were much injured, and the yield was very small. The weather was very cold, and the ground was very soft. The crops were much injured, and the yield was very small.

The third of the year was a very dry one, and the crops were much injured. The weather was very hot, and the ground was very hard. The crops were much injured, and the yield was very small. The weather was very hot, and the ground was very hard. The crops were much injured, and the yield was very small.

בדיון בכנסת נגולה מסכת מפוארה, בפרט על הנעשה בטטח זה בחינוך, בטיכון ובפעילות ציבוריה.

מותר לה, למפלגת פועלי ארץ-ישראל, להחזיק טובה לעצמה גם על היטגיה בטיפוח הייצוג הציבורי של יוצאי אסיה ואפריקה.

לפני שנתיים וחצי נעטה נסיון לסכם את שהוטג בטטח זה. מלבד חברי המפלגה בממשלה ובכנסת מבני ארצות אלה, יצויינו חמישה-עשר חברים שלנו בקרב ראשי העיריות והמועצות, 135 חברי מועצות ערים ומוסדות מוניציפאליים אחרים, למעלה מ-300 חברי מועצות פועלים, 14 מזכירי מועצות פועלים, 8 חברי הוועד הפועל ו-7 מסגניהם, 84 חברים במרכז המפלגה, 30 מזכירי סניפים ועוד 550 חברים במזכירות הסניפים. כל זה - לפני הכחירות שכווננו את הועידה הזאת ואת המוסדות הפועלים כיום. מאז עוד חלה התקדמות בטטח זה.

אנו רואים, איפוא, בענין זה צמיחה טבעית, מחוץ הציבור עצמו, לא על-ידי הטלת מכסות מלמעלה, משלב לשלב, עד להנהגת החנועה.

(מקומו המרכזי של החינוך)

אל פרק החינוך בעבודתנו יכולים אנו להגיע מזווית שונות,

מצד עניני הבטחון - יודעים אנו כי יכולתנו הלוויה תלויה
גמורה בכושר להעמיד איכות מול כמות, שכן אנו מצווים לעמוד מעטים
מול רבים, איכות פרושה גם איכות באדם, ודבר זה נקבע על-ידי
החינוך.

אם מצד עניני התפתחות המסק ופיתוח הארץ - שוב זקוקים אנו
לאנשים מוכשרים, מצויידיים בידיעות, בידע ובחרבות, כדי שיעמדו בכל
המשימות שהפיתוח המסקי מסיל עלינו. המדובר הוא גם באקדמאים וגם
בבעלי מקצוע, ובעובדים בני חרות.

אם המדובר הוא באחדותו של העם בארצו, אחדותו התרבותית
והחברתית, מה שקוראים לפעמים מיזוג גלויות, מיזוג עליות או מיזוג
עדות, הרי שוב המפתח הוא בחינוך.

ואם רוצים אנו, בעיית אחדות העם בארצו איננה - במובן מסויים -
אלא חלק מבעיית אחדות העם כולו, בארצו ובתפוצותיו גם יחד. אם רוצים
אנו שהדור הצעיר הגדל כאן יראה את עצמו כבנים ובנות לעם היהודי
לקיבוציו ולדורותיו, אם רוצים אנו לטעה בו הודעה עם וידיעה הגולה,
שוב אין לנו אלא החינוך.

התפתחותנו התרבותית והמדעית בעולמו של השליש האחרון למאה
העשרים מותנה קודם כל בחינוך לכל שלביו, מן הגן ועד להשכלה המקצועית
הטכנית והכללית העליונה.

קל וחומר שעתיד החינוך עצמו תלוי אף הוא בחינוך: בהכשרת
מורים ומורי מורים בכל הדרגים.

MEMORANDUM

TO : [Illegible]

FROM : [Illegible]

SUBJECT: [Illegible]

[Illegible text]

[Illegible text]

[Illegible text]

[Illegible text]

[Illegible text]

(העלאת גיל חינוך חובה)

הנה פורסמו לא מכבר מסקנות הוועדה המיוחדת שפעלה מטעם משרד החינוך והתרבות, בקשר להעלאת גיל חינוך חובה הינם בעוד שנה אחת תוך ארבע-חמש שנים, וגם בקשר לצעדי המעשיים הדרושים להגשמת הדבר הזה. ובוודאי עוד נצטרך להקדיש זמן ומרץ לוויכוח שכבר התחיל על צד אחד של העניין.

יש מסמעות סוציאלית מטווה מעטיקה להחזרת תוספת חינוך והטבלה לסכבות חלשות יותר; והרי זוהי המטמעות האמיתית של העלאת גיל חינוך חובה, כי השכבות החבותיות החזקות מחנכות את בניהן מעבר לגיל החובה בכוחות עצמן.

(החינוך העל-יסודי)

בשנות לימוד ההמשך, הלימוד העל-יסודי, עברנו כיבדת דרך גדולה כדי לעקור את גורם שכר הלימוד מכלל הגורמים המפריעים לילד להמשיך בחינוכו. כשליש הלומדים בבתי-ספר על-יסודיים פטורים כבר כיום מסכר לימוד. ועוד הוד נטויה.

זהו מעין חינוך הינם סלקטיבי, קודם כל שארור המספחות שמצבן דחוק מסכר לימוד. בעזרת אמצעי זה ובמהלך ההחפתחות הכללית, אנו מניחים כי במשך הזמן נגיע לחינוך על-יסודי לכל.

(גני ילדים)

במציאות החברתית שלנו, חברים, אסור עם זאת לראות את חזות הכל דווקא בדרגים הגבוהים יותר בחינוך, מבית-הספר היסודי ולמעלה.

חשוב לא פחות (ולפעמים נדמה לי שזה חשוב יותר) הוא מה שאנו עושים ביחס לילדים בני שלוש ובני ארבע. כאן חריפה השאלה במיוחד לגבי אופן השכבות החברתיות שהנאי המחייב והדירור בהן קשים, שאפשרויות העזרה לילדים בהן מעטות, שבהן חשוב להקדים ולהוציא את הילד מביתו ולתת לו אפשרות להתחנך ולהתפתח בפיקוח מקצועי.

כבר עתה מקיפים אנו בגן הינם לגילאי 3-4 את מחצית הילדים הזקוקים לכך, לפי קריטריונים מסויימים.

בסנים הקרובות בוודאי נקיף את כל הילדים הזקוקים לכך במסגרת לימודי גן הינם, וזה מלבד מה שקרוי אצלינו גן חובה, לבני חמט. את פירות המפעל הזה נאכל כעבור שנים. הרחבת החינוך סלפני בית-הספר הגדיל את מטענו של הילד כבואו ללמוד, המלא מה שהבית עלול להחסיר, והילד יוכל להיקלט כראוי בכיתה אחת עם ילדים שסחק להם מזלם החברתי והכלכלי יותר.

(גידול מערכת החינוך)

אינני אוהב כשאנו טופחים לעצמנו על הסכם. אבל לפעמים יש רוטם שאנו חוטאים חמא הפוך: אנו מקבלים דברים רבים מדי כמובן מאליו, טובחים על המאמץ העצום שהושקע בדבר, על הקושי הגדול שעמד בדרכנו.

וכי קלה היא בעינינו הגשמתו המלאה של חוק החינוך חובה עד היום? והרי מסמעות הדבר היתה, שמערכת החינוך גדלה, מאז קום המדינה, כפליים כגידול האוכלוסייה: האוכלוסייה גדלה פי שלושה, והחינוך - פי שישה. מערכת החינוך צריכה להוסיף ולגדול גם להבא בקצב מהיר יותר מגידול האוכלוסייה בטלל. בחינוך החובה, אנו מקיפים כבר עתה את כל קבוצת הגיל הדרושה. אבל הדבר יתן את אותותיו, למשל, בחינוך הגבוה.

(סטודנטים)

כבר כיום לומדים באוניברסיטאות שלנו קרוב לעשרים אלף סטודנטים, מלבד כ-6000 בבתי מדרש למורים ועוד כמה אלפים הלומדים בחוץ-לארץ. הממשלה יוצאת מחוץ הנחה, כי מספר הסטודנטים באוניברסיטאות יגדל כפליים עד סוף העשור הזה, גידול פי שניים, לעומת גידול האוכלוסיה פי אחד וחמישים. אין אנו מערערים על קצב הגידול הצפוי. להיפך: אנו מטוכנעים כי הוא דרוש להתפתחותנו ולרווחתנו. אבל עלינו למסור לעצמנו דין-וחשבון ברור מה זה מחייב מכחינת הטקע הכוחות והאמצעים. ועוד: לא היינו רוצים שהחלוקה למקצועות לימוד השאר בעינה. רק ארבעים אחוז מן הסטודנטים פונים כיום למדעי הטבע וללימודים טכניים טונים. עלינו לסקוד על חלוקה שמשקף יותר את צורכי ההתפתחות שלנו, אף-על-פי שההתרחבות בטח מדעי הטבע והטכנולוגיה קטה במיוחד: הדבר מחייב בניית מעבדות ומתקנים יקרים.

ידוע לכם בוודאי, כי וועדה ממסלתית יושבת כעה על מדוכת החינוך הגבוה. ועדה זו תצטרך גם לדון ולהציע הצעות בטאלת דרכי הטיפול המסלתי בבעיה הזאת. לא היחה עד כה אחריות ממסלתית מוגדרת לחינוך הגבוה. החינוך הגבוה כרוך בענייני חינוך בכלל; מצד שני משולב הוא בבעיות המדע והמחקר בארץ; מלבד זאת יש טורטים היסטוריים ועקרוניים חשובים לקנאותם של מוסדות ההסכלה הגבוהה לעצמאותם האקדמית.

לא הייתי רוצה להיפרד משטח זה של ההסכלה הגבוהה בלי לצטט מספר אחד, שכבר הובא פעמים אחדות בזמן האחרון: אחוז הלומדים במוסדות להסכלה גבוהה מבני הורים יוצאי אסיה ואפריקה הולך ועולה, וכבר הוא מגיע ל-14% בערך מתלמידי הרמה הראשונה.

עדיין אין זה מה שרצינו, אבל אם נזכור כי רק לפני שנים אחדות היה מספרם 5% בלבד, נראה אה ההתפתחות הגדולה שחלה. פירוש ההתפתחות הזאת הוא, כי בזמן שמספר הסטודנטים בכלל עלה כפליים, עלה מספרם של הסטודנטים מבני יוצאי אסיה ואפריקה פי חמישה.

(הממשלה והמחקר המדעי)

ענין ההטלה הגבוהה מכיא אותי מיד לבעיה ההתפתחות המדע והמחקר המדעי במדינה, וזאת מסתי בחינות: הקטר בין הדברים עצמם והקטר בטיפול בהם במישור הממשלתי. אין לי ספק שהטיפול הממשלתי חובע את פתרונו, אם בצורת שר מיוחד, כפי שהצעתי לפני זמן מה, ואם בכל צורה ארגונית אחרת שתבטיח את הענין, וזה נושא ללבטים בעולם כולו.

("רצף טכנולוגי")

יזמתה של הממשלה חיונית באופן מיוחד בחרגום הטגי המדע, גם בעולם וגם אצלנו, ליכולת טכנית ומסקית. יש בארץ מוסדות מחקר המהווים מסגרת נאותה למחקר בטיטי. חסרים מוסדות המסוגלים לקלוט רעיונות אלה ולהופכם לתרומה למסק; חסרה חוליה הביניים בין המדע לבין התעסיה. בלסונם של המומחים נקרא הדבר הזה "רצף טכנולוגי". בחקלאות קיים רצף כזה במידה טבירה, ואילו דווקא בתעסיה חסרים אנטי מחקר המקדיטים את זמנם ואת מרצם לחלק זה של העבודה, היינו להפיכת ההישג המדעי ליכולת מסקית. לביצוע הדבר הזה צריך שהממשלה תקבע לעצמה סדר עדיפויות לגבי תוכניות מחקר רב טנחיות.

(המחקר - בסיס להיעוץ)

אסור לראות את תכניות ההתפתחות גובטמת המדעי כמותרות, כדבר

של יוקרה.

אנו מקווים להכפלה האוכלוסית תוך עשרים, עשרים וחמש-שנה, ואריכים
אנו גם להטיב על השאלה מה יהיה הבסיס המסקי להכפלה הזאת.

יש עכשיו ההרגשה כי נפתחו אפשרויות חדשות ועצומות בתעסיות
שלא ידענון, או שהיכרנון רק בחיתוליהן. אנו במצבו של הפסל שהסלע
קומד לפניו ובחוכו גלום פסל נפלא, ואין אלא לסלק את פסולת האבן שמסביב:
אין לנו אלא להקדיש את מאמצינו להשיפת האפשרויות שהמציאות המדעית
החדשה מעמידה לפנינו, בלי חלוח מכרעה בחומרי גלם, שכידוע איננו
משופעים בהם.

(התפתחות הטכנולוגית וחזון החברה)

ענין זה מתקשר בחזונו החברתי. אנו רוצים ברית בין עובד
הכפיים לבין עובד האקדמאי. אם יש ברית של אינטרסים, ברית של עבודה
משותפת, תהיה גם ברית של ערכים. מאמצי התנועה בקרב הקהילה המדעית
והטכנולוגית צריכים להיות מכוונים להקמת נושא אנושי בעל ערכים
חברתיים פועליים לביסוס תעסיות חדשות, אוליי בשילוב עם הקמת ישובים
חדשים באזורים הריקים מאדם, על סמך המחקר המקורי והמיושם שלנו.
מסעלה רעיון הקיבוץ התעשייתי, גרעין ההתיישבות התעשייתי, רגילים
היינו לשוות לנגדנו דמות של קבוצת פועלים, ביסודה, אולי עם מהנדסים
אחדים. והינה בתעסיות חלוץ חדשות מהווה איש המדע, המהנדס המומחה,
והטכנאי את הלוח שבסדרה. במפעלים חדישים ביותר, בשטחים חדשים,
מטחף הדבר גם בהרכב המספרי של העובדים. מותר לנו לראות בחזונו
קיבוץ - טכמעט כל חבריו אנשי מדע, מהנדסים וטכנאים מעולים.

רומזה לנו כאן האפשרות שקבוצות אנשי מדע וטכנולוגיה יהודיים,
מהארץ ומחוץ-לארץ, יתארגנו להקמת תעסיות חדשות בצורת קבוצה שיתופית,
סיהיו לאדוני מפעליהם, בלי להפריט רווחים להון, ובכך יגדילו גם את
כושר החדירה שלנו לשווקים.

על החנועה הדאגה לעודד הקמה קבוצות כאלה. הממשלה חייבת לתת להן את מלוא העידוד והעזרה, ממש כשם שהעם כולו איפשר באמצעיו הלאומיים את הקמת החקלאות העובדת והשיתופית. נקרא לנוער הישראלי ולנוער היהודי בעולם לפנות לסטחים חדשים ומבטיחים ולהבטיח בתוך הסטחים הללו את המטכיות הערכים שעליהם אנו אמונים כל השנים.

(פיתוח - בכל צורה היוזמה)

אין זה בא להצר את צעדי ההון הפרטי, ואף לא לפסור אותנו ממאמצים למשוך הון פרטי יצרני, בעל העוזה וידע, להגברת היעוש וההתפתחות הטכנולוגית. הון כזה יקבל כל עזרה. המדינה והתנועה יהיו חייבות ליצור תנאים שיהיה כדאי להון הפרטי לבוא לכאן. מיליארדים יידרשו לנו, הון לאומי ובינלאומי, ממלכתי ופרטי בוודאי חבוא גם עזרה מבחוץ לפיתוח מדעי מסט. אבל ברור לי כי מאמצים גדולים חייבים אנו עצמנו לעשות. ובטוח זה מוסלת חובה לא קטנה על התעסיה שלנו, הפרטיה והציבורית גם יחד. העשייתנו מפגרת הרבה אחרי אחריותה בארצות מפותחות בהפרשת קרנות למדע. היא מפגרת אפילו אחרי החקלאות שלנו.

קיים בחקלאות אותו פירנוס הדדי בריא של המחקר והמעטה שאנו זקוקים לו כל-כך בכל שטחי התעסיה. פועלי ישראל צריכים לחיות, בכל הסטחים, בתודעה חטיבותו של המדע והמחקר להתפתחותנו, עלינו לחיות בהכרת החיוניות של הפיתוח המדעי כתנאי למטרות הגדולות שאנו מציגים לעצמנו: להגדלת האוכלוסיה, לעצמאות כלכלית ליישוב שיממות הארץ, לביצור ביטחון המדינה.

